

www.foaia.hu

foaia@foaia.hu

www.facebook.com/foaiaromaneasca

100 de forinți

FONDAT ÎN 1951

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

ANUL LXVI NR. 48

Vineri,
25
NOIEMBRIE
2016

Exemplul lui Șaguna
și al maicii sale, Anastasia,
să ne încurajeze...

(Pagina 3)

O tabără-cadou pentru
olimpicii naționalităților
din Ungaria

(Pagina 7)

Expoziție de artă
dedicată debutului poetic
al lui Mihai Eminescu

(Pagina 12)

Calendar ortodox

- 28 noiembrie, luni, Sf. Sf. Cuv. Ștefan cel Nou; Sf. Mc. Irinarh
 29 noiembrie, marți, Sf. Mc. Paramon și Filumen; Sf. Cuv. Pitirun
 30 noiembrie, miercuri, †) Sf. Ap. Andrei, cel Întâi Chemat, Ocrotitorul României; †) Sf. Ier. Andrei Șaguna, mitropolitul Transilvaniei
 1 decembrie, joi, Sf. Prooroc Naum; Sf. Cuv. Filaret Milostivul (Ziua Națională a României)
 2 decembrie, vineri, Sf. Prooroc Avacum; Sf. Mc. Miropa; Sf. Solomon, Arhiep. Efesului
 3 decembrie, sâmbătă, †) Sf. Sf. Cuv. Gheorghe de la Cernica și Căldarușani; Sf. Prooroc Sofronie; Sf. Mc. Teodor, Arhiep. Alexandriei
 4 decembrie, duminică, †) Sf. M. Mc. Varvara; Sf. Cuv. Ioan Damaschin. Duminica a XXVII-a după Rusalii (Tămăduirea femeii gârbove)

Amintiri despre dascălul Teodor Oltean

În seara zilei de 1 decembrie, de la ora 17.00, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria organizează un cenaclu de evocare a celui care a fost profesorul *Teodor Oltean* din Jula, „primul și ultimul dascăl român ortodox din Jula”, cum îi plăcea lui însuși să-și spună. Teodor Oltean s-a născut acum 90 de ani, într-o veche familie românească din Jula, dar din anul 2004 își doarme somnul de veci în cimitirul din cartierul Orașul Mic Românesc din oraș. În cadrul cenaclului, care va fi moderat de fostul director al liceului românesc, domnul *Ion Budai*, va fi prezentat un reportaj cu dascălul Teodor Oltean, realizat de emisiunea Ecranul Nostu și vor fi evocate amintiri, întâmplări. La eveniment sunt așteptați cu drag toți cei care doresc să depene amintiri legate de personalitatea lui Teodor Oltean.

E.Ș.

POEZIE

Ion Minulescu Acuarelă

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
 Orășenii, pe trotuare,
 Merg ținându-se de mână,
 Și-n orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână,
 De sub vechile umbrele, ce suspină
 Și se-ndoaie,
 Umede de-atâta ploaie,
 Orășenii pe trotuare
 Par păpuși automate, date jos din galantare.

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
 Nu răsună pe trotuare
 Decât pașii celor care merg ținându-se de mână,
 Numărând
 În gând
 Cadența picăturilor de ploaie,
 Ce coboară din umbrele,
 Din burlane
 Și din cer
 Cu puterea unui ser
 Dătător de viață lentă,
 Monotonă,
 Inutilă
 Și absentă...

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
 Un bătrân și o bătrână –
 Două jucării stricate –
 Merg ținându-se de mână...

Acest colț de pagină îl vom dedica, pe parcursul întregului an 2016, poeziei românești. Opriti-vă, săptămână de săptămână, pentru câteva momente și bucurați-vă de frumusețea cuvântului românesc!

Pe copertă: Slujbă arhierească inter-ortodoxă în Biserica ortodoxă din Mișcolț
 (Foto: BPEORU - Emanuel Văduva)

Sărbătoarea hramului bisericii ortodoxe din Chitighaz

Biserica ortodoxă românească din Chitighaz, închinată Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, își va sărbători hramul pe 27 noiembrie. Cu acest prilej, Preasfințitul *Siluan*, Episcopul ortodox român din Ungaria, va săvârși Sfânta Liturghie, înconjurat de preoți ai eparhiei și de *pr. paroh Florin Olteanu*. Sfânta Liturghie va avea loc cu începere de la ora 9.30.

Poza săptămânii

Cu cât stai mai în spate (la ședințe) cu atât ești mai vesel!

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Exemplul lui Andrei Șaguna și al maicii sale, Anastasia, să ne încurajeze pe noi, românii din Ungaria

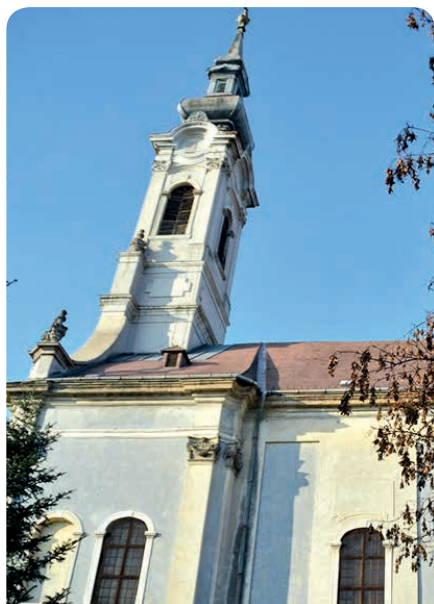
Parohia Ortodoxă Română din Budapesta și Autoguvernarea Română din sectorul VII, Budapesta, începând din 2012, în preajma praznicului Sf. Apostol Andrei, în fiecare an organizează un pelerinaj la Mișcolț, orașul de naștere a Sf. Ierarh Andrei Șaguna. În anul acesta, cei 30 de credincioși din Budapesta, în frunte cu preotul paroh Marius Maghiaru și cu părintele protosinghel David Pop, s-au îndreptat spre orașul din județul Borsod în duminica de 20 noiembrie. Aici au avut bucuria de a participa la liturghia arhierască, săvârșită de Prea Sfințitul Părinte Siluan, episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria. Alături de cei doi părinți, care au sosit împreună cu pelerinii budapestani, din soborul slujitorilor au mai făcut parte diaconul Emanuel Văduva și doi părinți din partea gazdelor: preotul Krank József, parohul comunității ortodoxe maghiare din Mișcolț și preotul Tatárka Krisztián, la ora actuală capelanul acestei parohii, care cu ocazia fiecărui pelerinaj a sărbătorit împreună cu vizitatorii români.

În cuvântarea sa rostită la capătul Sfintei Liturghii, Prea Sfințitul Siluan a mulțumit Bunului Dumnezeu că a dat credincioșilor prezenți bucuria de a fi împreună și a cinsti memoria marelui ierarh Sf. Andrei Șaguna și a mamei sale, Anastasia. Prin tălmăcirea evangheliei duminicii, despre bogatul căruia i-a rodit țarina, Prea Sfinția Sa a subliniat importanța și prioritatea acelei griji, care trebuie manifestată de fiecare credincios în privința sufletelor lor, chiar dacă munca pentru obținerea lucrurilor materiale, la rândul ei, se leagă indisolubil de existența noastră pământească. Apoi, au fost rostite cuvinte de mulțumire adresate episcopului Tihon de Podolsk, ierarhul Eparhiei Ortodoxe Maghiare, cum și clerului și credincioșilor parohiei de la Mișcolț, pentru primirea pelerinilor români.

Dincolo de cinstea că persoana, viața și activitatea profetică a Sf. Ierarh Andrei Șaguna se leagă și de teritoriul Ungariei de astăzi, exemplul lui și al maicii sale, Anastasia, poate să ne încurajeze pe noi, românii din Ungaria, care suntem mereu în primejdia de a pierde identitatea noastră națională și religioasă. Eforturile pentru păstrarea credinței ortodoxe ne pot da nădejdea că atunci când vorbim despre soarta neamului nostru, nu numai din perspectiva trecutului, ci și din perspectiva viitorului o să avem ceva de spus.

Pelerinajul s-a terminat cu o agapă oferită de gazdele noastre și de cele două instituții românești, care au inițiat evenimentul din duminica trecută.

pr. Marius Maghiaru

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul parțial al Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni. Conținutul acestei publicații nu reprezintă poziția oficială a DPRRP.

Editorial

Andrei Șaguna, „un cârmuitor de oameni și un îndreptător al vremurilor”

De cinci ani încoace, marele mitropolit al Ardealului, Andrei Șaguna, nu mai figurează doar în cărțile de istorie ci și în calendarele ortodoxe, fiind declarat sfânt de către Sinodul ortodox de la București, în vara anului 2011. De atunci, în fiecare 30 noiembrie, Andrei Șaguna este pomenit cu mare evlavie de fiecare român ortodox, ca fiind un mare ierarh deschizător de orizonturi noi și luminoase pentru Transilvania, un luptător credincios al unirii tuturor românilor, devenită realitate la 1 Decembrie 1918.

De ziua Sfântului Andrei, 30 noiembrie, când îl sărbătorim și pe Sfântul Andrei Șaguna, mitropolitul românilor ortodocși din Transilvania, suntem datori toți românii, din țară și din afara țării, să-i cunoaștem faptele, să-i recunoaștem meritele și să-i păstrăm amintirea.

Șaguna s-a născut aici, în Ungaria, în orașul Mișcolț, într-o familie de origine macedoromână. Figura emblematică a acestui conducător intelectual al românilor din secolul al XIX-lea a fost păstrată și descrisă de mulți mari gânditori ai vremii. La distanță de aproape două secole, noi nu putem să scriem mai mult, mai frumos despre Șaguna...

„Prietenii și dușmanii marelui bărbat, a cărui statură înaltă, impunătoare, cu privirea ageră și cu barba ondulată nu o vor uita curând cei ce au văzut-o odată, vor fi toți de aceeași părere că numele lui Șaguna înseamnă o nouă epocă în viața poporului român și a Bisericii Ortodoxe.” (Episcopul evanghelic luteran Georg Daniel Teutsch)

„Destoinic diplomat, Șaguna a fost un om politic din creștet până în tălpi, cum n-a fost vreunul din conducătorii noștri bisericești.” (Mihai Eminescu)

„Om bun și plin de iubire cum era Șaguna, a căutat în oameni partea cea bună și prin ea a făcut legătura cu ei. Ardeleii au cunoscut că aveau un Mesia în mijlocul lor, pentru că veacurile îndelungate i-au învățat că dacă nu se vor iubi între ei nu vor găsi în lume decât ură și prigonire.” (Ioan Slavici)

„Fără exagerare, Șaguna a fost pentru poporul nostru de dincoace de Carpați personalitatea cea mai marcantă, bărbatul cel mai mare al veacului său. El a pus piatra fundamentală pe toate terenurile renașterii noastre naționale.” (Alexandru Mocioni)

„Puține nume sunt așa de populare în Ardealul românesc ca al lui Șaguna. Chipul lui, cu ochii străbătători și larga barbă răsfirată, e în mintea tuturor și-n conștiința generală a intrat faptul definitiv că acest maiestuos bătrân a fost, de pe scaunul său de arhieru, un cârmuitor de oameni și un îndreptător al vremurilor, cărora nu li s-a supus, ca exemple obișnuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povârnișul lor spre culmea lui.” (Nicolae Iorga)

„Andrei Șaguna ne-a arătat ce poate să facă un mare fiu al poporului, departe văzător, care a avut atât de puține mijloace la dispoziție și a avut de înfrânt piedici atât de multe. Cuvine-se să ne închinăm în fața faptelor sale. Să ne gândim în fața mormântului său, la mare pildă dată prin înălțarea sa totdeauna deasupra tuturor patimilor și pasiunilor, cuprinzând statornic orizonturi largi, îmbrățișând totalitatea problemelor naționale românești, ținta hotărâtă a unirii tuturor românilor, întărirea neamului și a tuturor instituțiilor lui.” (Regele Ferdinand)

„Șaguna a făcut din Biserică o forță mai activă decât fusese vreodată... Într-o epocă a naționalismului, Șaguna nu a fost naționalist, ci mai degrabă, ultimul dintre marii ierarhi conducători naționali.” (Prof. Keith Hitchins) **Eva Șimon**

Părtășia tinerilor baptiști din Micherechi cu studenții de la Universitatea „Emanuel” din Oradea

Duminică, 20 noiembrie 2016, Biserica Baptistă din Micherechi a avut bucuria părtășiei cu cinci studenți de la Universitatea „Emanuel” din Oradea. *Dan Pușcaș*, student în anul II la Facultatea de Teologie, specialitatea pastorală și misiune a proclamat cuvântul Sfintei Scripturi atât la serviciul de dimineață cât și la cel de seară. Ceilalți studenți au reprezentat Facultatea de Muzică, Facultatea de Litere și Facultatea de Asistență Socială. Ei au întregit închinarea Bisericii prin mărturii personale și cântare.

Un fapt deosebit de înălțător a fost dat de părtășia tinerilor bisericii cu musafirii lor. La serviciul de dimineață, cei cinci studenți s-au alăturat închinării cântând împreună cu tinerii bisericii din imnurile pe care aceștia le-au pregătit, pentru ca după amiază tinerii să se alăture oaspeților și cântând alături de ei.

În mesajul de dimineață prin textul din 1 Timotei 1:18-20, Biserica a fost învățată că lupta cea bună a credinței se duce păstrând în minte Cuvântul Lui Dumnezeu, păstrând credința care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna, având un cuget curat și cu băgare de seamă că această luptă unii au pierdut-o. La serviciul divin de seară credincioșilor li s-a prezentat mesajul intitulat „Mărturia omului schimbat de Dumnezeu”, inspirat din Filipeni 3:12-16. În acest context s-a făcut referire la schimbările din viața apostolului Pavel. Convertirea lui la credința creștină i-a schimbat felul de gândire din trecut, relația cu Dumnezeu în prezent, iar pentru viitor i-a oferit ca țintă premiul alergării cerești în Hristos. Cei prezenți au fost invitați să-și reevalueze modul de gândire, calitatea relațiilor cu Isus Hristos și scopul pentru care-și trăiesc viața.

Pentru binecuvântările primite, Biserica a mulțumit lui Dumnezeu și s-a rugat pentru membrii ei, pentru musafirii care i-au însoțit și pentru toți oamenii.

A consemnat **Petrică Crețu**

Dotarea Bisericii Baptiste din Micherechi cu instrumente de suflat

Biserica Baptistă Română din Micherechi, Ungaria, membră a Cultului Creștin Baptist din Ungaria, cu sprijinul financiar al Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României a finalizat proiectul intitulat: „Dotarea fanfarei Bisericii Baptiste Române din Micherechi cu instrumente de suflat”. Valoarea proiectului a fost de 18.888 RON, din care sprijinul DPRRP este 16.500 RON. Termenul de realizare a proiectului este până inclusiv 30 noiembrie 2016.

Cu sprijinul DPRRP, fanfara s-a îmbogățit cu 5 instrumente noi, o cutie pentru tuba B și opt stative pentru note.

Guvernul României, pentru prima dată, întinde o mână de ajutor prin proiect Bisericii Baptiste Române din Micherechi.

Ședință-fulger cu zece puncte la AȚRU

Adunarea generală a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria și-a ținut ultima ședință în ziua de joi, 17 noiembrie, când a fost anunțată și audiența publică pe care este obligată s-o țină toate autogovernările de naționalitate din țară. La ședință au participat 11 din cei 13 deputați. De această dată, la audiența publică nu a participat nici o persoană interesată.

Înainte de a fi votată ordinea zilei, Mariana Negreu Vetró, președinta Comisiei Financiare a propus să se introducă încă un punct și anume, revizuirea Statutului AȚRU, care să cuprindă ca, în viitor, fiecare președinte de comisie și consilier principal să fie obligat să prezinte o dare de seamă despre activitatea sa. La următorul punct de pe ordinea de zi, președintele Tiberiu Juhász a prezentat un scurt raport despre cele întâmplate între ultimele două ședințe ale AȚRU, în care a amintit, printre altele, investiția de 180 milioane de forinți la reconstrucția mansardei de la școala din Bătania sau ședința de lucru, ținută la Jula, de Comisia Parlamentară a Naționalităților. După aprobarea unanimă a planului de revizuire internă pe anul 2017 a AȚRU, s-a hotărât cumpărarea unui imobil pentru Școala și grădinița „Lucian Magdu” din Bătania, aflat în vecinătate, pe strada Puskin nr. 72, prin care s-ar lărgi spațiul verde necesar celor două instituții românești.

A fost modificată, tot cu vot una-

nim, prevederea bugetară a AȚRU și a instituțiilor administrate de AȚRU, după care au urmat aprobarea a două cereri, una de la grădinița românească și alta de la școala și liceul românesc din Jula. Grădinița a cerut să i se permită ca să poată să primească în instituție cu 20% mai mulți copii înscriși decât numărul maxim, de 100 de copii. Conducerea grădiniței a motivat această solicitare cu faptul că celor 97 de copii, care frecventează în acest moment instituția, până la 16 decembrie 2016 se vor alătura 8 și în al doilea semestru al anului școlar încă 3 copii. Direcțiunea școlii și liceului „N. Bălcescu” din Jula a cerut de la AȚRU ca să lărgască numărul personalului tehnic de la 15 la 17 persoane. Costurile necesare pentru angajarea a încă două persoane sunt acoperite din bugetul instituției pe anul 2016.

Ședința a durat doar 30 de minute și s-a încheiat cu lansarea unor invitații la serbările de Crăciun: la Chitighaz, pe data de 15 decembrie, și la Centrul Cultural Românesc din Jula, pe 20 decembrie. Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria va mai ține o ședință în acest an, în luna decembrie.

E.Ș.

Sfântului Ierarh Nicolae, sărbătorit la Apateu

În ziua de 4 decembrie, în duminica dinaintea sărbătorii Sfântului Ierarh Nicolae, la biserica ortodoxă română din Apateu închinată acestui sfânt, va fi zi de mare sărbătoare. Alături de credincioșii apateni, păstoriți de părintele paroh *Origen Sabău*, în această duminică sunt invitați să se alăture și credincioșii din localitățile apropiate, dar și din România. Cu acest prilej, Preasfințitul Părinte Episcop *Siluan* va săvârși Sfânta Liturghie Arhierescă, împreună cu PS *Nicodim*, Episcopul Severinului și Strehaiei, cu PS *Lucian Mic*, Episcopul Caransebeșului, iar răspunsurile la strană vor fi date de grupul *Ethos* al Episcopiei Caransebeșului. Sărbătoarea hramului va începe la ora 10.00.

Serată de Moș Nicolae la Seghedin

Autogovernarea Românească a Județului Ciongrad și Autogovernarea Românilor din Seghedin organizează, în seara zilei de 3 decembrie, tradiționala întrunire prilejuită de sărbătoarea Sfântului Nicolae. Evenimentul care începe la ora 16.30, include un program de colinde românești oferit de Corul „Pro Musica” din Jula. Serata se va desfășura la Școala Rókus din Seghedin (bulevardul Kossuth Lajos, nr. 37). Serata se va încheia cu o recepție.

Hram la Catedrala Episcopală din Jula

Cu ocazia sărbătorii hramului Catedralei Episcopale din Jula, închinată Sfântului Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei și Făcătorul de Minuni, pe 6 decembrie, va fi săvârșită Sfânta Liturghie Arhierescă, cu începere de la ora 10.00. La slujbă va sluji alături de PS Episcop *Siluan* și soborul slujitor al preoților din Ungaria, și ierarhul PS *Paisie Lugojanul*, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei. Răspunsurile la Liturghie vor fi date de grupul psaltic „Sfântul Nicodim de la Tismana”, al Eparhiei Severinului și Strehaiei. După slujbă va avea loc și o serbare închinată Sf. Nicolae, oferită de copiii de la Școala generală românească din Jula.

Cu o zi înainte de hramul catedralei, luni, 5 decembrie, la ora prânzului, Grupul psaltic „Sf. Nicodim de la Tismana”, va oferi un mini-concert de colinde la Centrul Cultural Românesc din Jula. Cu această ocazie vor fi împărțite tuturor copiilor de la Școala generală și Liceul „N. Bălcescu” daruri de Moș Nicolae, din partea Episcopiei Ortodoxe Române din Jula.

Zilele Prieteniei la grădinița românească din Bătania

Copiii și educatoarele Grădiniței Române din Bătania, bucurându-se de frumusețea și bogăția toamnei, au organizat primul eveniment din cadrul programului Zilele Prieteniei, Festivalul Lampioanelor, vineri, 28 octombrie 2016.

Ne-am bucurat că au putut fi alături de noi și de copii reprezentanți de seamă ai comunității noastre, bunici și prieteni din România, precum delegația cadrelor didactice partenere din cadrul Parteneriatului educațional internațional „Prietenia, un dar de preț”: *Marioara Cernescu* și *Camelia Baci* de la Colegiul Tehnic de Transport Feroviar „Anghel Saligny” din Simeria, *Cornel Băroi* și *Elena Kiss* de la Liceul Tehnologic „Retezat” Uricani, *Ana Cristina David* de la Grădinița P.P. nr. 7, Deva, *Petronela Lunčan* și *Monika Hompot* de la Colegiul Tehnic Energetic „Dragomir Hurmuzescu” din Deva, oameni deosebiți pe care i-am cunoscut în vară la Festivalul Internațional Ecofest Junior, la care am avut onoarea și plăcerea de a participa în calitate de membru de onoare în Juriul Concursului artistic „Trăistuța cu talente”.

Din cadrul Parteneriatului educațional internațional „Copacul Prieteniei”, a fost alături de noi doamna educatoare *Marinela Sturza* de la Școala Gimnazială nr. 27 – Structura: Grădinița P.P. nr.3, Timișoara, care ne-a încântat privirile cu un tablou de toamnă, întregind astfel expoziția realizată de copiii noștri cu tema „Frumusețea și bogăția Toamnei”.

Am fost încântați de prezența în mijlocul nostru a domnului *Dr. Florea Olteanu*, profesor doctor docent, șeful Catedrei de limbi străine și naționalități din cadrul Facultății de Pedagogie „Gál Ferenc” din Szarvas, cu care noi colaborăm, a doamnei *Ildikó Robotka*, împreună cu câteva mame și copii care frecventează Biztos Kezdet Gyerekház Battonya, părinții celor care sperăm că într-o zi ne vor fi în grijă, a doamnei *Andrea Oláh*, nelipsită de la evenimentele noastre, cu care facem săptămânal gimnastică Meridian la grădiniță, dar și de mulți părinți, bunici, frați, vecini și prieteni.

În mod deosebit, îi felicităm pe părinții care i-au ajutat pe copii să aibă o zi așa frumoasă, prin realizarea decorurilor și a unor cadouri de care copiii s-au bucurat foarte mult.

Programul zilei a fost următorul: *Serbările Toamnei*, program prezentat de toți copiii grădiniței, cântece, poezii în limbile română,

maghiară și engleză, program de dans al trupei Napsugár, formată din 20 de copii de grupă mare, mijlocie și mică. Pe această cale vrem să mulțumim celor care au donat bani cu ajutorul cărora am confecționat o parte din costumele de serbare, doamnei primar *Dús Ildikó* și primăriei din Magyardombegyház, doamnelor de la croitorie care ne-au cusut costumele și, nu în ultimul rând, unei mămici deosebite, doamna *Lénárdt Gabriella*, care întotdeauna a răspuns prompt, cu plăcere, la cererile și rugămințile instituției noastre.

A urmat Festivalul Lampioanelor – Parada felinarelor aprinse. Am pornit către biserica ortodoxă română, am vizitat biserica, sub îndrumarea celor doi preoți, după aceea am venit înapoi la grădiniță. Într-un decor de toamnă, copiii au recitat TRICK OR TREAT!, adunând în coșulețele surpriză confecționate pentru ei dulciurile primite de la comitetul de părinți, de la mulți părinți, individual, dar și de la oaspeții noștri din România. La lumina difuză a lumânărelor din dovleci, fiecare a servit din surprizele dulci pregătite de alți părinți generoși, lângă un ceai cald.

La final, musafirii, mamele ai căror copii sperăm că într-o zi vor frecventa grădinița noastră și părinții care ne-au ajutat în organizarea acestei zile frumoase, toți prietenii noștri au primit diplome de participare la Serbările Toamnei – Festivalul Lampioanelor.

În jurul unei mese rotunde, am schimbat idei, impresii, experiențe cu cadrele didactice partenere din România, am discutat despre termenii parteneriatului, le-am dat adeverințe de participare la acest schimb de experiență. A avut loc vizitarea grădiniței, a școlii, după care am servit o cină cu specific unguresc și am cazat oaspeții.

Sâmbătă dimineața, după micul-dejun (cina și micul-dejun au fost cheltuieli suportate de instituția noastră), oaspeții noștri au admirat încă o dată expoziția realizată în holul grădiniței și decorurile de toamnă din întreaga grădiniță, apoi am pornit spre Gyula, pentru a vizita centrul orașului și Cetatea. Pe la ora 15, după ce am petrecut o zi minunată împreună, ne-am luat „La revedere!”, cu speranța că următoarea întâlnire va fi la Straja, într-un decor de iarnă.

„Există oameni care pot să-ți încălzească sufletul și să-ți încarce inima cu atâtă căldură, încât să poți să crezi că soarele nu ne părăsește nici în cele mai friguroase zile... Am ajuns într-o zi de toamnă în mijlocul copiilor și a educatoarelor din Grădinița Română, dar nicio clipă nu am simțit că e toamnă. Dăruirea doamnelor educatoare și farmecul micuților ne-au încărcat de lumină, bucurie și căldură! Ne dorim să continuăm acest schimb de experiență și să devenim prieteni apropiați. Vă dorim mult succes în activitate și sănătate multă, să fiți mereu atât de pline de energie, cum ați dovedit că sunteți în aceste zile!”, ne-au scris cu prietenie, *Marioara Cernescu*, *Cristina David*, *Camelia Baci*, *Cornel Băroi*, *Elena Kiss*, în Cartea de onoare a grădiniței noastre.

Adelina Olteanu-Sturza, Bătania

O tabără-cadou pentru olimpicii naționalităților din Ungaria

În perioada 11–13 noiembrie a avut loc o tabără-cadou prilejuită de obținerea de rezultate frunțușe la Olimpiadele școlare naționale organizate anul trecut școlar pentru elevii din învățământul minoritar din Ungaria.

Școala Generală Bilingvă din Micherechi a obținut la Olimpiada Națională de Literatură Română locul doi prin eleva *Leticia Denuța* și la Olimpiada de Cultură și Civilizație locurile întâi și doi prin elevele *Bianca Croitor* și *Debora Puha*. Pe lângă elevele din Micherechi a mai fost prezentă o elevă de la școala românească din Jula, *Carmen Toma* și un elev de la școala românească din Bătănia, *Tiberiu Șimon*.

Răsplata mult meritată sub forma unei excursii în localitatea Gárdony-Agárd pe malul lacului Velencei a adus multă bucurie câștigătorilor care au avut șansa să petreacă două zile minunate celebrând diversitatea culturală alături de câștigătorii Olimpiadelor celorlalte minorități din Ungaria: greci, sloveni, rromi, slovaci și nemți. Responsabilii și organizatorii acestei excursii au fost șefii de departamente ale minorităților din cadrul Oficiului de Învățământ, cu sediul la Budapesta. Pentru învățământul românilor din Ungaria răspunde doamna *Anamaria Brad Szarka*.

Deschiderea oficială a evenimentului a avut loc vineri seara și a fost oficiată de șeful Departamentului pentru minorități de la Ministerul Resurselor Umane, domnul *Tircsi Richard*, care a vorbit despre evoluția de-a lungul anilor a minorităților din Ungaria și despre implicarea Guvernului Maghiar în susținerea identității acestora.

Cazarea și masa au fost asigurate în cadrul hotelului VVSI Sport.

Pe parcursul celor două zile petrecute împreună, elevii aparținând minorităților mai sus menționate au avut parte de activități distractive, jocuri, excursie la baia termală din localitate, activități cu caracter informativ și cultural, care au oferit șansa participanților de a se cunoaște reciproc, de a interacționa și de a găsi bucurie în descoperirea asemănărilor și diferențelor dintre culturile din care fac parte.

La finalul primei zile, elevii au avut parte de

o „seară grecească” condimentată cu dansul profesionist al dansatorilor greci îmbrăcați în costume tradiționale. Încet dar sigur, publicul format din elevi și profesori s-a alăturat dansatorilor și cu toții au învățat pașii și mișcările de bază ale dansului grecesc.

Dintre numeroasele activități merită amintite cercurile de creație artistică, jurnalistică și teatru în care elevii au fost amestecați și împărțiți pe grupe în funcție de preferința fiecăruia. A urmat munca în echipă sub îndru-

marea conducătorilor de cercuri, care făceau la rândul lor parte din minorități diferite. Conducătoarea cercului cu specific românesc a fost artistul plastic *Adela Kiss*, care a prezentat elevilor obiceiul străbun al colindatului cu Turca, practicat în localitatea Chitighaz. Totodată ea a pus la dispoziție participanților obiectele necesare confecționării unei „capre” specifice obiceiului.

Elevii școlii din Micherechi s-au înscris la cercul de jurnalism organizat de o tânără scriitoare aparținând minorității germane, *Korb Angéla*, de la ziarul german *Neue Zeitung*.

În cea de-a doua seară s-a desfășurat un concert de muzică și dans țigănesc. La fel ca în seara precedentă, spectatorii au fost invitați rând pe rând pe ringul de dans fiind ajutați să însușească pașii și mișcările specifice acestei muzici.

Însoțitorii grupului au fost profesoarele *Vera Cser* de la Liceul „Nicolae Bălcescu” din Jula și *Mihaela Baicu* de la școala din Micherechi, precum și mama elevei *Leticia Denuța*, doamna *Edit Domjan*.

Organizarea impecabilă și atmosfera plăcută a excursiei în contextul interacțiunii interculturale au fost factorii principali care ne fac să apreciem și să încurajăm desfășurarea unor astfel de excursii-premii și pe mai departe.

Mihaela Baicu – Leticia Denuța

Personalități de origine română, omagiate la Leta Mare

Pe 12 noiembrie, Autoguvernarea Română și Asociația Culturală a Românilor din Leta Mare au organizat a XXII-a ediție a „Memorialului Vulcan–Irinzi–Popfiu”. În cadrul festivităților au fost elogierte personalități marcante de origine română, de religie greco-catolică, care se leagă de această localitate: Iosif Vulcan, Ioan Irinzi și Iustin Popfiu. La manifestare au participat ambasadorul României la Budapesta, *Marius Lazurca*, și *Florin Trandafir Vasiloni*, consulul general al României la Iula. Au mai participat *PS Virgil Bercea*, episcopul Eparhiei Greco-Catolice de Oradea, *Tiberiu Juhász*, președintele Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria, *Margareta Tat* și *Bertold Netea*, primarul și viceprimarul de la Micherechi și alții. Au contribuit la buna desfășurare a manifestărilor și au participat invitați din România, precum *dr. Aurel Chiriac*, directorul Muzeului Țării Crișurilor din Oradea, *Ioan Pop*, directorul Muzeului „Iosif Vulcan” din Oradea.

Festivitatea a debutat cu o conferință la primăria din localitate, unde au adresat cuvinte de salut președintele Autoguvernării Române din Leta Mare, *Gavril Crișan*, precum și primarul localității, *Menyhárt Károly*. *Marius Lazurca*, ambasadorul României la Budapesta i-a felicitat pe organizatori pentru însuflețirea și conștiințiozitatea cu care se îngrijesc de memoria înaintașilor lor.

Participantii la eveniment au luat parte și la o slujbă de pomenire în biserica greco-catolică din Leta Mare. S-au depus corone de flori la mormântul lui Iustin Popfiu, din curtea bisericii greco-catolice, la placa comemorativă a lui Iosif Vulcan și la monumentele funerare ale familiei Irinzi. Evenimentul s-a încheiat cu o cină comună, oferită de către organizatori.

Sărbătoare de toamnă la românii din județul Bichiș

Asociația Românilor din Otlaca-Pustă a sărbătorit împreună cu membrii asociației și cu invitații acestora la o serată organizată pe 22 octombrie, la Újkígyós. „La eveniment au participat prieteni și membri ai asociațiilor și cluburilor pensionarilor din județul Bichiș, iar atmosfera de petrecere a fost asigurată de un grup de dansatori ai Ansamblului Păstrătorilor de Tradiții din Aletea. La eveniment ne-au onorat cu prezența și prof. univ. dr. *Mihaela Bucin* și reporterul *Adam Bauer* de la Radio Seghedin. Am avut parte de o seară minunată, cu muzică, dans, voie bună și o cină gustoasă”, ne-a informat doamna președintă *Elisabeta Szabó*.

Oameni și istorii cu care ne mândrim

Comerciantul și bancherul macedoromân Sterie Dumba din Viena

A ajuns cu alți refugiați la Viena, căutându-și de lucru la negustorii macedoromâni. După o ședere de scurtă vreme în capitala Austriei, Sterie Dumba (1794–1870) a început afaceri proprii, îndeletnicindu-se în particular cu importul bumbacului, ceea ce i-a înlesnit crearea unei industrii textile.

Sterie Dumba s-a născut în Blatsa, un sat aromânesc în nordul Greciei. Nemulțumit de orizontul comunei sale natale, a părăsit-o și s-a stabilit la Seres, ca argintar, unde s-a mai ocupat cu comerțul de bumbac și de tutun și unde a mai făcut și agricultură, pe moșia proprie Humondos. Dar destinul a făcut ca, foarte repede, nemulțumit și de orizontul îngust pentru el al afacerilor la Seres și însuflețit de succesele lui Sina, să părăsească și acest centru. În tovărășia fratelui său Nicolae, și-a luat toiagul pribegiei și, după un drum de trei luni cu caravanele, a ajuns la Viena, unde, pe la începutul secolului al 19-lea, se va lua la întrecere cu Sina.

S-a angajat în serviciul lui Sina și, totodată, a lucrat și pe cont propriu, în comerțul cu bumbacuri și piei aduse din Tracia și Macedonia. Mai târziu, au venit și frații săi Teodor – ginerele lui Capechi din Seres – care s-a ocupat cu același negoț și Rafail, care a făcut negoț la Orșova, unde a și murit fără urmași.

Sterie și fiii săi Mihail și Nicolae au deținut o vreme moșiile Bragadiru-Teleorman, cu 21000 pogoane (dintre cari 8000 baltă), vândută în 1910 lui Negroponte, și alta Afumați-Ilfov, vândută, după război, tot lui Negroponte.

Dacă blocus-ul continental a îmbogățit pe mulți negustori aromâni și, în special, pe Sina, cu importul de bumbacuri prin Vidin, războiul de

secesiune din America avea să-i îmbogățească pe Sina al III-lea și pe mulți alții, dar, în proporții considerabile, și pe membrii familiei Dumba. Războiul american a provocat o mare criză a bumbacului, resimțită de toată industria textilă din Europa. Și, de data aceasta, aromânii au diminuat criza textilă în monarhie. În vreme ce Simeon Sina se aprovizionează cu bumbac pe căile deja cunoscute de la bunicul și tatăl său, Sterie Dumba și ceilalți au organizat transportul cu corăbiile pe la Triest, prin reprezentanți și agenți la Seres, toți aromâni, între care unchiul lor Valoiani, Sterie Caramciu, Sterie Duro, Kapechi, etc. Bogățiile realizate au fost considerabile. (Se zice că, în urma acestei concurențe, a intervenit o răceală între Dumba și Sina, la care a contribuit și faptul că Dumba a cumpărat moșia Bragadiru la care ținea mult și Sina).

Sterie în 1817 se află deja la Viena. Doi ani mai târziu, a întemeiat, împreună cu cei doi frați ai săi, o firmă comercială, care apoi a devenit firma „Gerbüder Dumba”, implicată mai ales în relațiile comerciale dintre Austria și Imperiul Otoman. Sterie Dumba a dobândit la Viena o poziție proeminentă, făcând parte, între altele, din conducerea Băncii Naționale a Austriei. Nu și-a uitat conaționalii aromâni din Grecia, ocupându-se de ridicarea învățământului de acolo. În același timp, a întreținut relații strânse cu Moldova, unde a fost numit mare agă. Nu s-a folosit niciodată de acest titlu, dorind să rămână un simplu cetățean. (De altfel, familia Dumba nu a dorit și nu a primit titlurile nobiliare ce i-au fost oferite.)

Sterie Dumba
(1794–1870)

Cercetări antropologice și etnologice la românii din Ungaria în anul 2006 și azi

Pe 29 octombrie, Catedra de română a Universității din Seghedin a organizat o întâlnire de lucru cu titlul „Populații românești din Ungaria: terenuri și probleme de reflecție”, în cadrul căreia s-a discutat despre cercetările la comunitatea românească din Ungaria în anul 2006 și reluarea acestora în 2016. Cercetările au fost conduse de doamna *prof. dr. Otilia Hedeșan*, prorector al Universității de Vest din Timișoara. La întâlnirea de lucru au ținut prelegeri următorii cercetători: *Mihaela Bucin* – „Terenul etnografic este un privilegiu. Repovestiri din Chitighaz”; *Corina Popa* – „Viață privată și obiceiuri culinare la românii din Chitighaz. Un dialog reluat cu Maria Pilan Kalcso”; *Monica Vlad* – „Granițe și povestitori. Privirea retrospectivă și reinterpretarea terenului”; *Nicoleta Mușat* – „De ce scriem jurnal de teren. Câteva observații autoetnografice”; *Oana Florea* – „De la jurnalul de teren la memorii. Un altfel de discurs”; *Otilia Hedeșan* – „În loc de concluzii. Un teren revizitat: documente etnologice și probleme de studiu”.

Despre scopul acestor cercetări antropologice și etnologice ne-a mărturisit doamna Otilia Hedeșan:

– Ne-am decis în cursul acestei veri să punem în lumină o parte dintre informațiile culese în 2006 în teren și nevalorificate până acum. Mai ales, lungile discuții pe care le-am avut cu diferite bătrâne din Micherechi, Chitighaz, Bătania, Otlaca-Pustă, povestiri din care am aflat despre viața lor cotidiană, ce lucrează oamenii, cum mănâncă, cum se îmbracă, etc. Deja în această toamnă am început să-i căutăm pe cei cu care am povestit acum zece ani. Din

păcate, unii dintre aceștia nu mai sunt în viață, iar în aceste cazuri, povestirile care au fost înregistrate cu ei, fotografiile pe care le-am făcut atunci, sau fotografiile lor de familie care au fost scanate, toate acestea au rămas mărturie despre oameni care au fost și care într-un fel au marcat viața acestor sate. În comunitățile locale, am fost îndrumați către aceste persoane, ca fiind vârstnice și ca știind o mulțime de lucruri despre propriile comunități și propriile tradiții.

Eu cred mai mult în interacțiunea personală și umană cu interlocutorul, decât într-o direcție, să spunem, națională, patrimonială, potrivit căreia interlocutorul, om dintr-un sat, se simte dator să povestească unui cercetător pentru ca lucrurile acestea să nu se piardă. E o componentă importantă și asta, care a fost prezentă în cercetările de până acum 20–25 de ani. Însă, în momentul de față, marile antologii de tradiții sunt cam scrise.

Cred că e momentul să publicăm o carte despre această viață de zi cu zi din satele în care au trăit sau trăiesc români în Ungaria. Eu sunt originară de la Pecica, adică vin dintr-o comunitate ale cărei obiceiuri, obșnuințe sunt aproape ca și cele din Ungaria. Pentru mine este foarte interesant faptul că regăsesc informații despre viața aceasta obișnuită, informații „ascunse”, care nu erau interzise, ci pur și simplu nimeni nu a avut disponibilitatea să stea și să asculte lungile povești ale oamenilor. Aceste lucruri aș vrea să fie adunate mai devreme sau mai târziu într-un volum dedicat acestor sate.

Vreau să vă spun că, în urmă cu multă vreme după anii 1990, când am început să lucrez în comunitățile de români din afara granițelor României, mai ales în Balcani, puneam întrebarea: ce credeți, dacă o să vin peste 10, 20 de ani o să mai vorbească cineva românește în satele astea? Foarte adesea mi se spunea: n-are să mai vorbească nimeni... Ei bine, m-am întors peste 15, 20 de ani și se vorbește în continuare limba română. Ceea ce înseamnă că adesea suntem mai pesimiști decât este viața. Realitatea este mult mai complexă. Comunitățile nu mor atât de repede cum ne închipuim noi.

E.Ș.

Revedere după 35 de ani de la terminarea liceului

Anotimpul revederilor emoționante a continuat luna aceasta la Liceul românesc „Nicolae Bălcescu” din Jula cu întâlnirea promoției 1977–1981. Foștii liceeni s-au revăzut după 35 de ani, de la momentul absolvirii. Câte emoții au simțit și câte amintiri frumoase au re-trăit alături de profesorii lor nu se pot spune în cuvinte! „Au fost din nou copii și adolescenți, pentru câteva ore măcar”, spune, cu nostalgie, fosta lor dirigintă, *prof. pensionară Elena Gal Condoroș*, care se mândrește cu faptul că această clasă a fost prima ei promoție la care a fost dirigintă în anii carierei sale de profesoară. Întâlnirea a avut loc pe 12 noiembrie, la Centrul Cultural Românesc din Jula. Din această promoție au făcut parte 26 de elevi, din localitățile Chitighaz, Micherechi, Bedeu și Jula.

Emoționați și încărcăți de amintiri, absolvenții, trecuți de prima vârstă, au absorbit din priviri fiecare detaliu din in-

cinta liceului care le-a răscolit memoria, iar gândul i-a trimis cu 35 de ani în urmă la momentul când așteptau cu frică orele mai dificile de la liceu, ne-a mai mărturisit diriginta lor. Doamna Condoroș ne-a mai spus că de data aceasta nu au mai ținut o oră de diriginție cum se obișnuiește să se țină la o astfel de întâlnire. „Fiindcă am mai ținut astfel de întâlniri în decursul celor 35 de ani, ora de diriginție nu a mai fost cu catalog, însă ca de fiecare dată întâlnirea a căpătat o senzație de melancolie. Am ținut și un moment de reculegere pentru colegii decedați, trei la număr, iar prin inima fiecăruia treceau fiori pentru că foștii lor colegi au plecat prea devreme și au lăsat în urma lor ceea ce abia începuse, o familie, o carieră, o viață frumoasă.”

Cei 13 foști liceeni prezenți la întâlnire, și-au luat rămas bun cu speranța unei noi întâlniri peste cinci ani și, de ce nu, peste încă treizeci și cinci de ani. A.B.

De ce dau moldovenii cep la „poloboc” și se hrănesc cu „chișcă” 20 de cuvinte în dulcele grai moldovenesc pe care ceilalți români nu le înțeleg

Dulcele grai moldovenesc este extrem de savuros, în Moldova fiind folosit un dialect diferit față de celelalte regiuni ale României, de multe ori necunoscut publicului larg. Ziarul „Adevărul” a întocmit un top al regionalismelor din zona Moldovei.

Dezvoltarea limbii vorbite în diferitele comunități românești a dus de-a lungul timpului la apariția regionalismelor, care sunt niște unități lexicale. Acestea devin de multe ori de neînțeles de către vorbitorii din celelalte regiuni ale României.

Spre exemplu, în Moldova există un dialect diferit față de celelalte provincii istorice. „Variantele fonetice regionale sunt pronunțări sau rostiri specifice graiurilor românești ale unor cuvinte. În graiul moldovean, cuvinte ca *băiat*, *câine*, *ceapă*, *cinci*, *jos*, *împrejur*, *necăjit*, *pâine*, *picior*, *seară*, *zeamă* sunt rostite *băiet*, *câne*, *șiapă*, *șinși*, *gios*, *împregiur*, *năcăjit*, *pâne*, *chicior*, *sară*, *zamă*. În graiurile crișean și bănățean, cuvinte ca *ajunge*, *bade*, *frate*, *vin* sunt rostite *ajunje*, *bad'e*, *frat'e*, *jîn*, iar în graiul muntean, sunt și unele variante morfologice verbale: *nu făcea!*, *nu dădea!*, (*nu face!*, *nu da!*), precum și unele variante flexionare de felul *s-au dusără*, *s-au băgatără*, *au venitără*, *ei face*, *ei zice* etc. (*s-au dus*, *s-au băgat*, *au venit*, *ei fac*, *ei zic*), susține lectorul universitar Ana-Maria Dudău.

Coana Chirița, vorbitoarea unei limbi moldovenești neaoșe

Specialiștii spun că graiul moldovenesc reprezintă o parte însemnată a graiului daco-român, acoperind circa o treime din teritoriul unde se vorbește românește.

„Poziția în cadrul limbii române a graiurilor moldovenești se poate stabili urmărind pe hărțile atlaselor lingvistice ariile de răspândire ale unor particularități de limbă, de exemplu, ale unor cuvinte moștenite din latină, păstrate din substratul autohton sau împrumutate din alte limbi”, precizează profesorul Nicolae Saramandu.

Regionalisme din Moldova

- Coșer – loc de stocare a grânelor amenajat din scânduri și plasă de sârmă;
- Poloboc – butoi din lemn;
- Urdiniș – deschizătură a stupului pe unde intră și ies albinele;
- Zămnic – beci;
- Huște – tărate fermentate din care se face borș;
- Colțuni – ciorapi împlețiți din lână;
- Chișleag – lapte acru;
- Chisăliță – prăjitură făcută din mălai și lapte acru;
- Maieră – ficat;
- Tocmagi – tăieței;
- Ogheal – plapumă;
- Perje – prune;
- Bortă – gaură;
- Coșarcă – coș împletit din nuiiele;
- Chișcă – preparat culinar din intestine de porc;
- Hojmalău – om mare cu minte de copil;
- Nadiceancă – șaretă, trăsură mică;
- Noaten – miel care a împlinit un an;
- Răzlăghi – a se relaxa;
- Acastău – spânzurătoare.

Glume cu moldoveni

- Care e bancul cu IBM la moldoveni?
- Ai biem o biere! 😊
- Cum se numește pe moldovenește piure-ul de cartofi?
- Barabuli bătușiți. 😊
- Cum se chemă pe moldovenește filmul „Lovitură fulgerătoare”?
- Pălitură crânșină. 😊
- Dar filmul „Războiul stelelor”?
- Gâlșiaivă pi șer. 😊
- Care-i deviza moldoveanului?
- Viața-i scurtă. Dacă tot n-o putem lunji, hai s-o fașim lată! 😊
- Ce primești la un restaurant moldovenesc dacă ceri „creier pane”?
- Mimorie din porc prăjâtă.

Glume

Pensionarul se trezește noaptea și vede că un hoț caută prin casă. Se sperie și începe să țipe:

– Ajutooor!!!
– Nu mai țipa, încearcă să-l liniștească hoțul. Nu-ți fac rău, eu vreau numai bani.
La care pensionarul:
– Aia-i altceva, atunci hai să căutăm împreună, că și mie mi-ar trebui.

Ion și Maria, la maternitate:
– No, Mărie, ce-avem?
– Băiat.
– No... și cu cine seamănă?
– Degeaba-ți spun, că nu-l cunoști!

Un vânător și-a invitat prietenii să le arate colecția sa de animale împăiate.
– Uite, aici este un leu pe care l-am împușcat în Africa. Lângă el, o veveriță, iar acolo în spate este soacră-mea.
– Dar ce zâmbitoare este!, remarcă unul dintre musafiri.
– Da, pușca avea lunetă și a crezut până-n ultima clipă că vreau să o fotografiez.

La secția de poliție vine un tip urlând:
– Domnule polițist, arestați-mă!
– Ce ai făcut?
– Am tras un încărcător înspre nevastă-mea!
– Nenorocitul, ai omorât-o?
– Nu, am ratat de fiecare dată, așa că ascundeți-mă!

Un bătrânel de 80 de ani câștigă la Loto 1 milion de euro. Întrebat de ziariști ce va face cu banii, răspunde:
– Voi da banii pentru construirea a 1000 de WC-uri publice.
– Cum așa?!

– Pai, să se cace toți în norocul meu care a venit așa de târziu!

Maria, nevasta lui Ion, este surprinsă de acesta, acasă, cu amantul ei. În grabă mare, Maria îi spune amantului:

– Ascunde-te, imediat, în spatele televizorului!
Ion pornește televizorul și își soarbe obișnuita bere. Maria nu mai știa cum să-l facă pe Ion să iasă din cameră. În cele din urmă strigă din bucătărie:
– Ioane, vino repede să vezi ce ciudățenie mi s-a întâmplat! Am scăpat o farfurie de porțelan pe jos și mi-a sărit înapoi, în mână, intactă!
– Asta-i nimic, strigă Ion, din cameră. Adineauri un jucător a fost penalizat cu cartonaș roșu, eliminat de pe teren și a ieșit tocmai pe aici, pe lângă mine!

Preotul către credincios:
– Va veni o zi când vei plăti pentru păcatele tale!
– Aiurea părinte, eu deja plătesc. Alcoolul și femeile nu sunt gratis să știi.

– Cum a fost întâlnirea pe nevăzute?, îl întreabă un student pe colegul său de cameră.
– Nasoală! Tipa a apărut într-un Rolls Royce din 1932.
– Păi asta-i o mașină foarte scumpă. Ce e rău în asta?
– Ea era primul proprietar...

TV

– emisiuni care
merită văzute

Marele singuratic

Sâmbătă, 26 noiembrie, ora 10.30, TVR
Internațional

Nicolae (George Motoi), descendentul intelectual din familia Moromeților, fost activist de partid în anii '50, devine horticultor după o eroare politică, și refuză să revină în viața obștească deși pasivitatea îl nemulțumește. Moartea iubitei îl determină să accepte invitația vechilor tovarăși. Ecranizare după romanul „Marele singuratic” de Marin Preda.

Radu Bercea, istoria unui destin

Sâmbătă, 26 noiembrie, ora 11.50, TVR2

Filmul îl are ca personaj pe pictorul Radu Bercea, fost deținut politic al erei comuniste, în perioada 1959–1964. Personajul redă prin grafica sa și propriile cuvinte trăirile pe care le-a avut în universul concentraționar comunist, de la arestarea de pe stradă până la viața din lagărele de exterminare din România comunistă. Condamnat politic pentru convingerile sale pro-occidentale la 20 de ani muncă silnică, a cunoscut în lagărele de exterminare pe Alexandru Paleologu, academicianul Alexandru Zub, poetul Alexandru Ivasiuc și arhitectul Crașoveanu. A fost amnistiat prin decret, în anul 1964. În prezent trăiește la Gura Humorului, județul Suceava, fiind unul dintre cei mai valoroși pictori români contemporani.

Doar o răsuflare

Duminică, 27 noiembrie, ora 23.10, HBO

Filmul explorează natura profund contradictorie a iubirii în viața de familie. Șapte ani din viața familiei Sicrea, așteptând să se întâmple o minune care să o facă pe Denisa, fiica cea mică, să se ridice din scaunul cu rotile și să poată merge. Filmul documentar de lungmetraj „Doar o răsuflare”, de Monica Lazurean-Gorgan a luat Premiul pentru cel mai bun film documentar din competiția oficială de documentare, „The Heart of Sarajevo”, a Festivalului de Film Internațional Sarajevo, din august 2016.

*Orele emisiunilor indică ora României

O VOCE ROMÂNEASCĂ

– viața și tradițiile românilor
din Ungaria

28 NOIEMBRIE (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Zoe Fuicu (Radio Timișoara) 17.55: Încheiere

29 NOIEMBRIE (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10 EU aleg România – 100 de personalități 16.20: La ceas de taină – Radio România 17.55: Încheiere

30 NOIEMBRIE (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.20: Clubul suporterilor 17.55: Încheiere

1 DECEMBRIE (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.20: Revista presei 17.30: O istorie scurtă a românilor povestită celor tineri de către istoricul Neagu Djuvara 17.55: Încheiere

2 DECEMBRIE (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: EU aleg România – 100 de destinații 16.40: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 16.15: Evenimente culturale din zona de vest a României / Agneta Nica 17.25 Izvorușul – revistă de etnografie și folclor (Gabriela Rusu Păsărin, Radio Oltenia) 17.55: Încheiere

3 DECEMBRIE (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al celor neoprotestante 16.15: File de calendar 16.30: Coloana infinitului – emisiune de muzică populară realizată de Gheorghe Verman/Radio București 17.55: Încheiere

4 DECEMBRIE (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: În lumea credinței – emisiune religioasă; din cuprins: „Pelerinaje prin Biblie – cunoștințe despre lume, din perspectivă creștină” – serial realizat de dr. Mihaela Bucin 17.00: Sinteză știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

O VOCE ROMÂNEASCĂ –
EMISIUNE RADIOFONICĂ
ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Zilnic între orele 16.00–18.00 pe undele medii cu frecvențele de 873 kHz și 1188 kHz. Pe internet la adresa: <http://www.mediaklikk.hu> (în direct la „Élő műsor/Nemzetiségi rádió”) sau în arhivă la adresa <http://www.mediaklikk.hu/musor/roman>

Contact:

MTVA Studioul din Seghedin
6721, Blv. Kossuth Lajos nr. 29.
Tel.: +36-62/549-201; +36-62/333-766
e-mail: roman@radio.hu

Abonați-vă la
e-FOAIA
la prețul
de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar. „E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft

6 luni – 2000 ft

12 luni – 3500 ft

CUVÂNTUL SĂPTĂMÂNII

TUTÚ, tutuuri, s. n. Costum de dans pentru balerine (în dansul clasic), făcut din mai multe fuste suprapuse scurte și transparente. [Pr.: *tütü*] – Din fr. *tutu*.
(dextonline.ro)

miercuri, 30 noiembrie, Duna TV, ora 07.55
miercuri, 30 noiembrie, Duna World, ora 15.30

În ediția de săptămâna viitoare a Ecranului nostru veți putea vedea o relatare despre ultima ședință a Adunării generale a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, iar apoi veți putea urmări un reportaj mai amplu despre cea de-a 26-a ediție a Simpozionului, organizat la mijlocul lunii noiembrie, de către Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. Realizator: Ștefan Crâsta

[www.mediaklikk.hu/
musor/ecranul nostru](http://www.mediaklikk.hu/musor/ecranul-nostru)

ADRESE UTILE

REPREZENTANȚE

Uniunea Culturală a Românilor
din Ungaria (UCRU)

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8
Tel./fax: (+36-66) 463-079
Președinte: Marius Maghiaru
E-mail: uniuneaculturala@gmail.com
Website: www.romanul.hu

Autogovernarea pe Țară
a Românilor din Ungaria (AȚRU)

5700 Jula, str. Eminescu nr. 1
Tel./fax: (+36-66) 463-951
Președinte: Tiberiu Iuhas
E-mail: atru@globonet.hu
Web: www.atruroman.hu

MISIUNI DIPLOMATICE

Ambasada României

1146 Budapesta, str. Thököly nr. 72
Tel.: (+36-1) 384-8394
Telefon mobil de permanență:
(+36 30) 535 69 12

Vă rugăm să folosiți acest număr de telefon pentru a comunica situații deosebite (ex: accidente, decese, răni, dispariții de persoane), care reclamă urgență - la acest număr de telefon nu se fac programări și nu se furnizează informații consulare.

Ambasador: Marius Lazurcă
Website: <http://budapesta.mae.ro/>
E-mail: budapesta@mae.ro

Consulatul General al României

6720 Seghedin, str. Kelemen nr. 5
Tel./fax: (+36-62) 424-431,
(+36-62) 424-429

Telefon mobil de permanență:
(+36 30) 6777 980

Consul general: Ioan Fodoreanu
Website: <http://szeged.mae.ro>
E-mail: szeged@mae.ro

Consulatul General al României

5700 Jula, str. Munkácsy nr. 12
Tel.: (+36-66) 465-130
Fax: (+36-66) 465-142
Telefon mobil de permanență:
(+36-30) 635-7181

Consul general:
Florin Trandafir Vasiloni
Website: <http://gyula.mae.ro/>
E-mail: gyula@mae.ro

INSTITUȚII CULTURALE

Institutul Cultural al României
la Budapesta

1146 Budapesta, str. Izsó nr. 5
Tel.: (+36-1) 383-2693
Director: Gabriela Matei
E-mail: romankulturalis.intezet@upcmail.hu
Web: www.icr.ro/budapesta

Institutul Cultural al României
la Budapesta – filiala Seghedin

6720 Seghedin, piața Dugonics nr. 2.
E-mail: rki.szeged@invitel.hu

Institutul de Cercetări
al Românilor din Ungaria

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8
Tel./fax: (+36-66) 463-079
Director: dr. Maria Berényi
E-mail: romanintezet@gmail.com
Web: www.romanintezet.hu

Centrul de Documentare
și Informare al AȚRU

5700 Jula, str. Sáros nr. 17
Director: Mariana Negreu Vetró
E-mail: dokkozpont@gmail.com

Expoziție de artă dedicată debutului poetic al lui Mihai Eminescu

Cu ocazia celui de-al 26-lea simpozion al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, s-a vernisat și o expoziție din lucrările a patru artiști români din Ungaria – **Adela Kiss, Ștefan Oroian, Emilia Nagy și Elena Csobai Botyánszki** – dedicată debutului poetic al lui Mihai Eminescu. Motivul acestei mini-expoziții a fost argumentat de **dr. Maria Berényi**, director ICRU.

„În anul 2016 trăim momentul aniversar în care cultura română a primit un nume nou, devenit simbolul ei în universalitate: Eminescu.

La 9 martie 1866, revista Familia, publicație românească cu sediul la Pesta, lansează un nou poet care avea să se impună atenției publice din chiar acel an.

Botezul cu numele care avea să rămână înscris pe vecie în cultura română și a lumii era făcută de redactorul publicației, Iosif Vulcan, iar autorul un tânăr elev de numai 16 ani, Mihai Eminovici, acceptă schimbarea patronimului, însușindu-și-l și semnând din acel moment Eminescu. Nici Iosif Vulcan, nici tinerelul gimnazist de la Cernăuți, nu bănuiau că acest nume va deveni emblematic, ajungând a fi cunoscut, în timp, în peste 64 de limbi și culturi ale lumii, înscriind specificul românesc între valorile umanității.

Debutul lui Mihai Eminescu cu poezia „De-aș avea”, a avut loc în nr. 6 al revistei „Familia” din 25 februarie/9 martie 1886. Pe frontispiciul aceluiași număr al revistei apărea un articol dedicat lui Emanuil Gojdu, astfel că tânărul redactor Iosif Vulcan, nici nu bănuia că de fapt în paginile revistei sale prezenta cititorilor două personalități care aveau să însemne foarte mult pentru neamul românesc.

La începutul anului 1866, Iosif Vulcan primea la redacția revistei „Familia”, aflată și ea la primele apariții (fiind editată la Pesta doar din iunie 1865), o scrisoare însoțită de câteva poezii ale unui elev din Cernăuți. Autorul, care se numea Mihail Eminovici și se recomandase ca fiind elev „privatist” la gimnaziul din oraș, ruga a i se publica în revistă primele sale încercări poetice.

Ștefan
Oroian:
„La steaua”

Plăcut surprins de talentul tânărului de numai 16 ani, Vulcan îi publică una dintre poeziile trimise, „De-aș avea”, în numărul 6 din 25 februarie/9 martie 1866, însoțită de o notă plină de generozitate și de încurajare: »Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a su[r]prins plăcut.«

Nu ne este greu să ne imaginăm nerăbdarea cu care „junele” poet a așteptat apariția exemplarului din Familia, în care să-și vadă tipărită „încercarea poetică”, dar mai ales momentul în care a putut să citească poezia apărută în numărul 6 al revistei. Va fi avut însă o tresărire când, în dreptul numelui, a văzut trecut Eminescu și nu Eminovici, așa cum se semnase el. Ce se întâmplase oare? Părându-i-se că nu are o rezonanță clară românească, Vulcan și-a luat permisiunea de a-l româniza, transformându-l în Eminescu, fără a-i da niciun fel de explicații. După o scurtă chibzuință, poetul a acceptat noua formă a numelui și din acel moment tot ce a publicat a semnat numai Mihai Eminescu...”

Emilia
Nagy:
„Veneția”

Elena
Csobai
Botyánszki:
„Lucefărul”

Adela
Kiss:
„De-aș
avea”

**FOAIA
românească**

**25 noiembrie
2016**

www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director, redactor-șef: Eva Șimon. Redactor, reporter: Anca Liana Butar. Tehnoredactor: Ioan Nyisztor. Editura și redacția: 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789, E-mail: foaia@foaia.hu, Editor responsabil: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Schneider Nyomda Kft, 5700 Jula, str. Károly R. nr. 7. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2016: 3 luni 1200 forinți; 6 luni 2400 forinți; 1 an 4800 forinți. Publicația apare cu sprijin de la Fondul de Subvenții al Ministerului Resurselor Umane (Budapesta, Ungaria), acordat prin Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, și de la MAE-DPRRP (București, România).